

גנאי הוא שעומדות שם ערומות ואין כבוד שמים להיות שם מזוזה
 אבל סתמא חייבים דהו מקום דירה ודלא כדרכי יהודה דפליגי ואמר
 דסתמא נמי פטורין דלאו דירה היא ואף על פי שהנשים מתקשטות
 שם לא חשיב ליה דירה בכך אלא שפיר הו מקום דירה אפילו אינן
 מתקשטות שם כל זמן שאין רוחצות
 שם וכן פסקו הר"ף והרא"ש ודלא
 כמו שכתב הרמב"ם דדוקא
 כשהנשים מתקשטות בזה הו מקום
 דירה דפסק כדרכי יהודה דסתמא
 פטורין. ואף על גב דנהך גרימא
 דרכי כהנא מני נמי בית האלמנות לא
 נקט לה רבינו משום דכנר כחנ
 גרימא ואלמנות יין ושמן דחייבים
 נסתמא והא דפטורין כשהנשים
 רוחצות בזה ממילא ידעינן לה דלא

ראמרינן בכל הני דלעיל ז' נראה לי משום דמזוזה חובת הדר היא (פסחים
 ד.) ולשמירה עשויה ואפילו בשותפות דע"א ישראל הדר בה צריך שמירה
 עכ"ל ח. והכי נקטינן ולא כדברי המדרכי שכתב שם (סי' תשס-תשסא) שהוא
 פטור [עד כאן]:

(ב) כתב סמ"ג (עשין כג. ק)
 ע"ג) גרסינן נפרק קמא
 דיומא (י"א): מני רב שמואל בר
 יהודה קמיה דרנא ששה שערים
 פטורים מן המזוזה בית התנן וכו'
 ובית האלמנות. וחולק באלמנות על
 גרימא דהתם נסתמא דקמני אחד
 שערי בתים וכו' ואלמנות יין ושמן
 חייבים נמזוזה טו):

(א) אלא אם כן הנשים רוחצות בהן אז הן
 פטורין והרמב"ם כתב שאינן חייבין (ו) אלא אם
 כן הנשים יושבות בו להתקשט אבל סתמא
 פטורין ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב כסברא
 ראשונה: ג—ד בית הכנסת של כפרים סתם
 חייבין דמסתמא דרים בה (ח) ושל כרכים אם יש
 בה בית דירה לחזן חייב ואם לאו פטור. אבל
 בית הכסא ובית המרחץ ובית הבורסקי ובית
 הטבילה (ט) (ב) ובית הכנסת שאין בה בית דירה

ג בית הכנסת של כפרים
 סתם חייבים וכו'. שם מניא
 בית הכנסת שיש בה בית דירה לחזן הכנסת חייב נמזוזה ושאיין בה בית
 דירה רבי מאיר מחייב ותכמים פוטרים: ומ"ש דש"ך כפרים
 סתם חייבים. כן כתב הרמב"ם (שם ה"ו) וכן נראה מדברי הר"ף
 והרא"ש ז"ל (ה"ל מזוזה שם): וכתב רבינו ירוחם (נחיד כל חלק ג'
 קעט"ו ע"ד) אוחס בתי כנסיות ובתי מדרשות שיש שם פתחים זו לפנים
 מזו אחד פתוח לרשות הרבים או למזבזבז ואחד פתוח לעזרה
 ובעזרה יש בית לשליח לצור או לשמש שהפתח הראשון חייב ולא הפתח
 שלפנים כי מהפתח שלפנים ולפנים אין זו בית דירה עכ"ל:

עדיף בית האלמנות מבית התנן ובית העליס דפטורין מטעמא דגנאי
 היא וכו' דמאי שנא הא מהא: ואם תאמר לפי זה אם כן למה
 ליה לרבינו למינקט בית הנקב הא כבר כתב גרימא רפה נקב וש
 לומר דרפס נקב אינו בית הנקב דבית הנקב הוא עשוי לנקב אבל
 אין מעמידין בו נהמות נקיעות ונשים רוחצות בו אבל רפה נקב
 משמע שעומדות בו נקב נקיעות והוא מלוכלך כולל הנקב ואין
 הנשים רוחצות בו ומשום הכי גרימא כחנ רבינו רפה נקב דחייבין
 ואין שם דל לפטרו וכאן נפיקא כחנ בית הנקב דאיכא דל לפטרו
 מזוזה דהיינו דסתמא חייבים אבל כשרוחצות בו נשים פטורים

מזוזה והיינו משום דרגילות הוא שגשים רוחצות בו מה שאין כן ברפת נקב. ומכאן משונה להרמב"ם שכתב דדוקא כשהנשים מתקשטות
 בו חייבים דהא רפה נקב כיון שמלוכלך כולל אין הנשים מתקשטות בהן ואפילו הכי הו מקום דירה וחיבין ונרין לדחוק ולומר דספירא
 ליה לרמב"ם דאף על פי דאין רוחצות בו אפילו הכי מתקשטות בו לפי שעה אבל החוספות לשם (ד"ה והמילא) פירשו להדיא דברפת נקב
 לא רוחצות ולא מתקשטות ע"ש. ואם תאמר כיון דרפת נקב מלוכלך כולל אמאי חייבין מזוזה ומאי שנא מבית הכסא ובית המרחץ
 ובורסקי ובית הטבילה דפטורין כיון שאינן עשוין לכבוד (יומא י"א): רפה נקב ולולין נמי אינן עשוין לכבוד וש' לומר דשאיין רפה נקב ולולין
 אף על פי שהן מקום טעופה ואינן עשוין לכבוד מכל מקום לא נפיש וזהמיייהו מה שאין כן בית הכסא והנך דמני ליה דנפיש וזהמיייהו
 והכי אימא להדיא בגמרא (שם ע"ב) בית הכסא וכו' פטורין משום דנפיש וזהמיייהו:

ד בית הכנסת של כפרים וכו'. גרימא שם פליגי זה רבי מאיר ותכמים והלכה כחכמים דפטרי כשאין בהם בית דירה לחזן ופירש
 רבינו דלא פליגי אלא בשל כרכים אבל בשל כפרים מסתמא דרים בה אורחים לאין ידס משגת ליחד בית לאורחים וכן כתב הר"ף
 והרא"ש והרמב"ם בהלכות מזוזה: ומ"ש אב"י בית הכסא וכו'. בגמרא מפרש טעמא אף על גב דעשו לדירה נענין שיהיו עשוין
 לדירת כבוד והני כיון דנפיש וזהמיייהו אינן של דירת כבוד כדפרישית נסתמא:

פרישה

(ו) אלא אם כן הנשים רוחצות בהן וכו'. שנין שעומדות שם ערומות אין כבוד שיהא מזוזה. דוקא אלו אבל מדר ממס אפילו במקום שאי
 ואשמו ישינס ומשמשים שם (אין עומדין ערומים) חייבין נמזוזה. ועין דרישה: (ו) אלא אם כן הנשים יושבות בו להתקשט בו. דלא חשיב
 דירה: (ט) וש"ך כרכים אם יש בה בית דירה לחזן. עתה הכנסת עמיה אלא דר בעזרה או פתח של בית הכנסת פטור: (ט) ובית
 הכנסת שאין בה בית דירה לחזן. עין דרישה:

דרישה

כתב רבינו בסימן רצ"א) מעשה באחד שנטל בידו וקבר אשתו ובניו
 [מעשה לסתור א"ר ששת] ארישא קאי "מאלפטי (ה"ל מזוזה ו): ולא
 כר"י יג) הפוטר השוכר בית מעכו"ם ממזוזה אפילו מדרבנן מדרבתיב
 ביתך ולא של עכו"ם יד, מורי ורבי (מהרש"ל בביאורו לטור): זה לשון
 רמ"א (בסימן רפ"ז סעי' ב) והוא מתשובת מהר"ל (סי' צד ע"יש. ע"ה)
 המנהג שנחפשו במדינות אלו דרוכ העולם סומכין על מזוזה אחת
 שעושים על פתח בתיהן ואינו נכון ואין להם על מה שיסמכו לכן
 כל ירא שמים יתקן ביתו כדינו בכל הפתחים החייבים וכמו שנתבאר.
 עד כאן: [א] אלא אם כן הנשים רוחצות בהן וכו'.

הגהות והערות

[ד] בהגהות מיימוניות איתא, ביתך ולא של אחרים. וטעם זה הוא לפטור
 מדאורייתא אפילו בשוכר מישראל אלא דרבנן חייבו בשוכר מישראל לכוך ועיין
 שם: טו) בברייתא בסמך שם טע"א איתא גם רפת ומתבן ולפי"ז רב
 שמואל חולק גם אהני, אלא שהסמ"ג לא גרס בהיהא ברייתא, רפת לולין ומתבן.
 וראה בריטב"א יומא יא ע"ב ד"ה תיובתא שכתב בשם רבוותא ובית התבן ובית
 האצרות פטורים מן המזוזה אפילו בסתמא כדקתני בסמך בהא דתני רב שמואל
 וכו'. וראה עוד בשו"ת מהר"ל סימן צד שכתב שם השואל דלדעת הסמ"ג בית
 אצרות חייב במזוזה:

ה ומ"ש אבל כל מקום שהוא לדירה חייב אף על פי שהוא במקום הפנופה. נראה שלמד [כן] מדברי סמ"ג (שם קו ע"ד) שכתב ו"ל י"א שיש צדוקות עיר שיש בה חזירים פטורה מן המזוזה יח' ואומר ריב"א נשתקע הדבר ולא נאמר כי מדק נכלול ולא מצאו ועוד אפילו ישנו צדוק מדע זהו דוקא נפתח הבית שהחזירים מלאים שם אבל במדרים ועלויות חייבים ואפילו נפתח הבית במקום שחללה שליש העליון למעלה מעשרה יכול להניחה אמנם היה נוהג לכסותה נפתח וכן אני נוהג לכסותה וגם במדרים במקום שהתנוקות מלאים שם אני מכסה הנקב נמעט שעה עכ"ל. והעמיקו דבריו הגהות מימון (מזוזה פ"ו אות ה) והמרדכי (הלכות קטנות ס"ח מתקטט) וסמ"ק (סימן קנד והגהות שם אות ג) והכלבו (פי"ג). וכתב הכלבו על הא (שם) דמקום טינוף טוב לכסותה ובמקום טהרה טוב להיות נראית וכן כתב סמ"ק (שם) (ב). ועל הא דיש אומרים דעיר שיש בה חזירים פטורה מן המזוזה כתב רבינו ירוסם (שם סוף הל' ז) כבר כתב הרשב"א שלא מצא כן בשני חלמודים ובאמת צדוקה גדול עד כאן:

ה ומ"ש אבל כל מקום שהוא לדירה חייב אף על פי שהוא במקום הפנופה. נראה דמה נא ליישב ללא מקשה מרפת נקר ולולין שהוא במקום הטעפת וחייב דשמי החס לכיון ללא נפיש וזהמיייהו ה"ל עשו לדירה כמד לפעמים משתמש אדם בהם נרצו. ובית יוסף כתב שרבינו נא להורות מה שכתוב בסמ"ג דעיר שיש בה חזירים נפתח הבית איכא טיטפת דחזירים חייב נמוזה דאיכא גובה עשרה טפחים מן הארץ עד מקום

התחלת מזוזה יש לכסותה וכן במדרים היכל דאיכא טיטפת דתינוקות מלאים שם יש לכסות הנקב בשעה וכתב סמ"ק דמקום טהרה טוב להיות נראית: כתב הכלבו ו"ל כתב ה"ר פרץ ז"ל דם משכנ נשים פטורה מפני שמכנסות ורוחלות בהם ומקשטות עלמן שם וכו' וכן כתב הר"מ חדר או עליה שאיש ואשתו ישנים וכו' עד פטורין מן המזוזה מפני שהנשים מתקשטות שם כל שכן שהאיש ואשתו ישנים שם עד כאן ומציאו בית יוסף. ונראה דמה שכתב דאיכא פרק קמא דיומא פטורין מן המזוזה מפני שהנשים מתקשטות שם הוא טעום סופר דלדרכה מפני שמתקשטות היא בית דירה וחייב נמוזה ללא נרץ להגיה שהנשים רוחלות שם דהכי איכא בגמרא להדיא. גם דברי ה"ר פרץ נרץ לפרש דלא הוכר מתקשטות כדי לומר דמשום הכי פטורין מן המזוזה דלדרכה מהאי טעמא חייבין נמוזה ללא הכי קאמר אף על פי שמתקשטות והיא דירה אפילו הכי פטורין כיון שגם כן רוחלות וקאמר נמי שכן מכנסות שם כלומר שעושין שם כל נרציהן כעם וקישוט ומרחץ ועיקר הטעם משום מרחץ דעומדות לשם ערומות. אי נמי כיטם נמי הו טעם לפוטרו דאיכא טיטפת דבגדי קטנים דכונסת אותן ונפיש וזהמיייהו אבל קישוט ודאי לא נקט ללא לרשאה: ובית יוסף השיג על דברי הר"מ ואמר דעד כאן לא פטרו משום דנשים רוחלות ללא נפתח ודאי בית דירה ממש אף על פי שהנשים רוחלות שם חייב עכ"ל ולפ"ד נראה דלא אמרו בגמרא דבית המכין ובית המכין דבית העצים והאולרות דאם הנשים רוחלות ט פטור ללא משום דהרגילות הוא דהנשים רוחלות שם אבל נפתח דירה ממש אין שם רחילה אבל היכל דרגילים הנשים לרחון נפתח ודאי נפתח דבית המכין כנשי דידן פשיטא דפטור מן המזוזה דאי אפשר לרחילה ללא אס כן היא ערומה ואיכא חיון דכתבי הקודש ומשום הכי נפתש המנהג שאין עושין מזוזה כי אס נפתח הבית סמוך לרשות הרבים והיינו משום דרוחלין נפתח בחורף ובמדרים נקין ועומדים שם ערומים. ומהר"ם שהיו נביתו כ"ד מזוזה כ"כ] היה נוהג שלא ירחלו נביתו כלל אבל היכל דאיכא רחילה פטור מן המזוזה והוא הדין היכל דמכנסים צדי

דרכי משה

(ב) וכתב מהרי"ל (מנהגים ה' מוחה ע"י קצב אות ב) דבמקום טיטפת יש לכסות אף על פי שהדלת מפסיק בין המזוזה לחדר עכ"ל: (ג) ונראה לי דאם הוא בענין שהדלת מפסיק בין המזוזה ובין החדר חייבים לכולי עלמא:

פרישה

(י) כיון שאין בהם בית דירה. ר"ל אינו עשו לדירה. נראה לי: (יא) אף על פי שהוא במקום הפינופה. כגון שהמיקום מלאין שם: (יב) וטוב לכסות כדי שלא תהא נראית. וכן כתב המרדכי וכלבו. וכמו (הכלט) אבל במקום טהרה טוב להיות נראית:

דרישה

כגון בית המתבן כ"ו וכל הני דלעיל אפילו אינם דרים שם ממש כיון דיוצאין ונכנסין בהם חשיב בית דירה. ולהכי לא יח' כלל רבינו כהדי הנך דינים גם כן דין בית הכנסת שאין בה בית דירה אף על פי ששם בגמרא לא הוזכרו וסדר רבינו הדינים לפי טעמא דהא חד טעם אית להו כמיש דכל היכא דאיכא קדושה ובית טינוף בעי דירה ממש. ולעיל מיניה לא הוזכרו רבינו דין בית הכנסת אלא כדי לחלק בין סתם לסתם דהיינו בין כרכים לכפרים. ומכל מקום היה יותר מדוקק אם היה כותב האי חילוק אחר מה שכתב בית הכסא כ"ו:

הנהגות והערות

שמתכנסות ורוחלות שם ומקשטות עצמן ומסיים שם כלשון הכלבו שהביא הבית יוסף בהמשך: כן ראה הערה כ"ו: כאן בכלבו יזכר נמי כתב. גם ברמ"י דינים המחודשים מחלק הבית יוסף את הגורן כאן ל"ב דינים עיי"ש: כב) בגמרא לפנינו יומא י"א ע"א איתא מפני שהנשים נאותות והיינו רוחלות ולדברי רב יהודה נאותות פירושו מתקשטות אמנם אי"ז טעם הפטור, ועיין בכ"ח סעיף ה ד"ה כתב: כ"ב) ראה דרכי משה להלן אות ד:

הלכות תפילין סימן מ

סט באר הגלגה

ב סס כיה ג סס
ד סס ה ר יונה סס

ב * בית שיש בו (ג) [ב] (ד) תפילין * אסור לשמש בו (ה) מטחו (ו) עד שיוציאם או שיניחם (ז) בכלי תוך כלי והוא (ח) שאין השני מיוחד (ד) להם שאם הוא מיוחד אפי' מאה חשובים כא': הגה ואם שניהם אינם מיוחדים להם או שהפנימי אינו מיוחד להם והחיצון מיוחד להם מותר (וע"ל סי' ר"מ סעיף ו) (כ"ג): ג * אפי' להניח בכלי תוך כלי אסור להניחם תחת מרגלותיו וכן אסור להניחם תחת מראשותיו (ט) כנגד ראשו אפילו

באר היטב

שערי תשובה

ומח"ב) שיש שרצו להתענות מפני שראו נפילת תפילין דמו דבריהם דנפל מידו שאני ע"ש הביא בקצרה במח"ב: [ב] תפילין. עין בה"ט ובש"ל כחב דמה שמימימים הטלית ע"ג תפילין אינו יודע על מה שמכו העולם להמיר לכ"ע קדושת תפילין כמורה מליצות ורואי שיהא הטלית בכיס אחד ותפילין בכיס אחר ולהניח התפילין על הטלית אינו נכון שלא יטרוך לעבור על המצות כו' עין סס. ונראה דאם אין לו כיס לתפילין ומימי הטלית עליהם לשמירה שלא יתלכלכו וכה"ג הרי הטלית נעשה כאילו הוא כליון ושרי. ובשו"ת חשב"ץ ח"ג סימן כ"ו' כיס של תפילין יש לעשותו כר קצת כדי שיפגע תחילה בש"י ולא יטרוך לעבור על המצות ומה שאמרו כיס של תפילין טפה היינו לענין הנחה על גבי קרקע דכלי שהוא כליון אם אין בו טפה יש וזולו אבל אין צריך שיהיה בו חלל טפה אחר שהכניס התפילין שיהיה חוץ או מגין בפני ערוה או חינוקות שבת. אף על גב דבכיסוי כל דבר מהני לענין והיה מחנך קדוש עין סס. ולענין כלי בתוך כלי לענין תשעה"מ יתבאר

לכל ס"ת אסור לתלות אפילו בכיס חידושי הרשב"א. הקדורים שקטועים בהם שלשלת של כסף אסור לתלות בהם מ"א. ומותר לכחוב פסוקים בנייר ולתלותם בזהכ"ג כנה"ג בשם מהרי"ט. ונהגים להתענות מי שנופלים לו תפילין וה"ה כשנפל ס"ת ובתשו' משפטי שמואל סימן י"ג תמצא סמך (מנהג). וכנהג המ"א בס"ת מ"ד ס"ק ה' נ"ל דמיירי בלא נרחיקן. אבל נס"ת אפילו בנרחיקן ע"ש ועיין כנה"ג ובס' שמואל בדרך בקונטרס כפות ממרים דף י"ג: (ג) תפילין. ואם פירס טלית על הכיס של תפילין אף ע"פ שאין כרוך מלמטה שרי שהטלית לא מיקרי כליון מיהו אותן המניחין כיס התפילין והטלית לתוך כיס גדול גם הכיס גדול מיקרי כליון וצריך עוד כלי על גביו. ומיהו אם כיס התפילין מחובר למעלה על כיס הטלית. הלא השני של הכיס גדול לא מיקרי כליון מ"א. ותשובת מהריט"ץ סימן קל"א כתב הכיס שאנו מניחין טלית והתפילין מיקרי כלי שאין כליון ומותר לשמש מטחו והיינו דוקא כשלא הכין הכיס אלא לטלית ואחר כך הניח התפילין אז מותר אבל אם מתחלה הכין הכיס לטלית ותפילין אסור דמיקרי כליון ע"ש. אם כרך הכיס במטפחת בשעת הדחק מיקרי גם המטפחת כלי אחד מהריט"ץ סס. אם המזוזה בפנים בחדר צריך ג"כ כלי בתוך כלי ואם יש זכוכית על השם די בפרסת קודר עליה מ"א וט"ז ביו"ד סימן רפ"ו כתב דכיסוי זכוכית לא מהני ע"ש משמע דמיירי אפילו פרס קודר ע"ג דאסור דכלי א' פשיטא דאסור ומ"א חולק עליו: (ד) להם. ר"ל דהכלי בתוך כלי לא צענין שיהא שניהם כלים שאינם מיוחדים רק א' מהם והכלי שהוא מיוחד מנטרף עם הכלי שאינו מיוחד והרב רמ"א לא בא רק לפרש דברי המחבר כ"י דלא תימא דאם תרווייהו אינם מיוחדים להם או שהפנימי אינו מיוחד והחיצון מיוחד יהא אסור הואיל ונקיט המחבר בלישנה והוא שאין השני מיוחד להם קמ"ל דמותר. אבל כלי

משנה ברורה

מותר לכחוב (ו) פסוקים בנייר ולתלותם בפתח ביהכ"ג. ונהגים העולם (ו) להתענות כשנופל תפילין מידו על הארץ בלא נרחיקן וה"ה כשנופל ס"ת אפילו בנרחיקן. ועיין בא"ר שכתב דאפילו תפילין בנרחיקן יתן פרוטה לזדקה: ב (ד) תפילין. וה"ה (ח) חומשים או סדורי תפילות או שאר ספרים בין בכתובה או (ט) בדפוס הכל יש בהם קדושה וצענין כלי תוך כלי ואפילו אם הן כתב משיט"א [היינו שאינה כתיבת סת"ם והוא רק כתב אשורין וכריכת (י) הספר אינה נחשבת לכיסוי דהיא מגוף הספר וצענין עוד שני כיסויין. ועיין ביו"ד בס"י רע"א בט"ז סס סק"ח שכתב כל המיקל בקדושת ספרים הנדפסין עתיד ליתן את הדין דדפוס הוא כמו כתיבה. אף בנחשבת חו"י סי' קפ"ז"ו נוטה להקל בזה (יא) בשעת הדחק כשאין לו צמה לכסות: (ה) מטחו. או (יב) לעשות צרכיו: (ו) עד שיוציאם. בחדר אחר או שמפסיק בפניהם במחילה גבוה יו"ד טפחים. ועיין לקמן בס"י ר"מ במ"א סקט"ו: (ז) בכלי תוך כלי. ל"ד כלים (יג) דה"ה שני כיסויין (יד) ואם פירס טלית או שאר כיסוי על הכיס של תפילין אע"פ שהכיסוי אין מכסה רק למעלה ומן הצדדין ולא למטה אפ"ה שרי. ועיין בנה"ל. ואותן המניחין כיס התפילין והטלית לתוך כיס אחד גדול הרי גם הכיס הגדול נקרא כליון המיוחד להן וצריך עוד כסוי על גבן (טו) אם לא שמכסה בטלית על התפילין בתוך הכיס דלא שרי דהטלית אינו כליון וה"ה (טז) אם כיס התפילין מחובר למעלה על הכיס הגדול אין נקרא כליון ומועיל להן (יז) אם הפכו. ועיין בבאר הלכה מה שכתבתי בשם הא"ר. כתב המ"א דה"ה במוזה הקצועה לפניו בחדר צריך כלי בתוך כלי דהיינו שיכסה אותה בני כסויין ואחד מהם יהיה עכ"פ אינו מיוחד לה וכלקמן ואם על המזוזה יש כסוי זכוכית אף שהמזוזה נראית מתוכה אפ"ה נחשבת כסוי אחד ודי בפרסת קודר על המזוזה דהא עתה לא מיתחזיא וכ"כ דה"ה. אבל לכו"ע לא מהני אם יכסנה עוד בזכוכית מלמעלה אע"ג שמכסה בשני כסויין דהא המזוזה נראית מחוכן. כתב בחכמת אדם נ"ל דבין במוזה או שאר ספרים אם עשה מתחלה ב' כלים שיחשב אחד לכלי בתוך כלי כגון שכרך המזוזה נראית מחוכן. כתב בחכמת אדם כיון שמתחלה כיון לכן. ויחד כל הדינים בזה נבאר לקמן בסיומן ר"מ בעוה"י: (ח) שאין השני ללא דוקא (יח) וה"ה אם הפנימי אינו מיוחד והחיצון מיוחד או שניהם אינם מיוחדים וכמו שכתוב בה"ה ואינו אסור כלי בתוך כלי רק אם שניהם מיוחדים אבל אם אחד אינו מיוחד מנטרף עם המיוחד ושרי והבה"ה לא בא רק לפרש דברי המחבר דלא נטעה בלישנה וכלי אחד אפילו אינו מיוחד לא מהני מיוחד לא מהני ואסור: ג (ט) כנגד ראשו. שהוא ג"כ דרך ציון:

ביאור הלכה

* בית שיש בו וכו' בכת"ב. עיין במ"ב צמה שכתב ואם פירס טלית וכו' והשמטתי מה שהביא בה"ט בשם מהריט"ץ שמסתפק בכיס שהי' כרוך עליו מטפחת שכל האחרונים השיגו עליו דודאי שרי מהא דגלימא אקמטרא דשרי רבא בברכות כ"ו אף שהכיסוי העליון אין מכסה מכל הצדדים וכ"ש בזה אף אם שני הכיסויים היה בזה שלא היה מכוסה רק למעלה ולא למטה ע"ק והפוסקים לא הזכירו חילוק בזה. ולענין כיס התפילין שמורה בתוך כיס גדול של הטלית עיין במ"ב שכתבנו דהכיס גדול הוא כליון זהו דעת המג"א והעמיק דה"ה דבריו. אף הא"ר הביא בשם מהריט"ץ להקל בשעת הדחק בזה והשמטתי זה משום דהא יכול לנכות התפילין בהטלית ומ"ש בפנים אף נ"מ לכאורה מהא דמהריט"ץ לענין שמומך לנור מעומ בשעת הדחק בזה כיס של טלית דאינו נקרא מיוחד לתפילין כיון שהוא לשניהם וכ"כ המ"א בכלל י"ד אבל באמת נ"ל דזה לכו"ע מותר וכמו שנבאר א"ה לקמן בכלל מ"ב בנה"ל ע"ש: * אסור לשמש מטחו. עיין במ"ב דה"ה לעשות צרכיו והוא מהדה"ה ולי"ע מנין לו זה ומלקמן סימן מ"ג סעיף ו' אין ראייה לזה ודודאי דבעי כיסוי [ועיין בסיומן סט"ו ס"ב"] אבל כלי בתוך כלי מנין: * אפילו וכו' כנגד ראשו אפילו בכלי תוך כלי. ואפילו אם היו ככת"ב קודם שנתנסח תחת הכר וכ"ש אם ע"י צירוף הכר נעשה כלי בתוך כלי כן מוכח מן הרמב"ם. ועיין במ"א סק"ד ועכ"פ מנין זה לא פליגי האחרונים על הרמב"ם:

שער הציון

(ו) הכל ממ"א ופמ"ג: (ז) מ"א בסיומן ר"מ ע"ש: (ח) לקמן בסיומן ר"מ ע"ש: (ט) פמ"ג בס"י ר"מ ע"ש: (י) פמ"ג: (יא) וכן טעה הא"ר: (יב) דה"ה: (יג) פשוט: (יד) מ"א: (טו) דה"ה (טז) מ"א: (יז) לכש"ר: (יח) בה"ט ושא"י:

הגהות ותיקונים: א) קפ"ד: ב) בסיומן: ג) ס"א: השרות והארות: 1) עיין במ"ב סי' מ"ג ס"ק כ"ה לענין להכניס ספרים שיש בהם שמות בבהכ"ס כשהם תיק בתוך תיק:

קנה, וכתבו שם התוספות (ד"ה בגובתא) שהטעם הוא כדי שלא תבלה מלחלוחית הכותל.

■ הטעם

ח. לאחר הגלילה יש לעטוף את המזוזה אוטו להכניסה לתוך נרתיק^ז כדי להגן עליה שלא תתקלקל מרטיבות וכדו"ח^{יח}. וראה בהערה יט.

ט. כשקובעה בחדרי שינה פעמים שיש לכסותה בכיסוי נוסף מלבד הכיסוי המיועד להגן, כמבואר בפרק יא סעיף פז.

■ צורת הכנסתה

י. יש להקפיד בהכנסת המזוזה לנרתיק, שסיוס גלילת הקלף וכן השם שדיי יפנו לעבר חלל הפתח⁽⁹⁾, ויש להיזהר שלא להכניסה כשהיא הפוכה וראשה כלפי מטה, שאז אינו יוצא ידי חובתו^{כא}.

■ סוג הנרתיק

יא. ראוי להדר וליפות את הנרתיק^{כב} כדרשת חז"ל (שבת קלג, ב) על הפסוק (שמות טו, ב) "זה אֵלֵי ואֲנוֹהוּ" - התנאה לפניו במצוות^{כג}.

(סי' נו). הערוך השולחן (רפ"ט, יט) והחזון איש (הובא בפ"ס שם) אף פקפקו אם יצא דבר זה מפי הגר"א. ומנהג העולם שלא לחשוש לזה, אמנם יש הנוהגים כן. ועי' בשו"ת שבט הלוי (י, רכב - מבן המחבר) מ"ש בזה לחלק בין עטיפת המזוזה לנרתיק. והנוהגים כן ראוי שיכסו את המזוזה בנרתיק שאין לו טס מאחוריו [כן נוהגים בבית בריסק], או שיחברו קודם את הטס האחורי לכותל עם מסמרים, שאז הוא בטל אל מזוזת הפתח ונהיה חלק ממנה, ואח"כ יתנו שם את המזוזה והחלק החיצוני של הנרתיק [תשובות והנהגות (א, תרנ"א), קול סופרים (עמ' מג)]. כ. כדי שיהא 'שמע' רואה את הפתח, כדלהלן בסעיף מט. ובנרתיק שקוף או שיש חלון כנגד השם יש טעם נוסף, כדי שיראה השם, וכדלהלן בסעיף יד. כא. כמבואר להלן בסעיף מה. כב. אף שאינו חלק מהמצוה עצמה רק דבר חיצוני - ראה באגור באהליך (ט, הע' לב) שהאריך בזה. כג. אגור באהליך (ט, יב), שכל טוב (רפ"ט, ח) בשם נהר מצרים

מכוון כנגד חלל הפתח. טז. וראוי לכסותה הן בעטיפה והן להכניסה לנרתיק, כי פעמים שנשפך מים או גשם על הנרתיק ואינו מגין דיו. ועצה טובה קמ"ל להצמיד היטב את העטיפה למזוזה בדבק (scotch tape) גומי (rubber band) או לעטוף אותה בניילון נצמד (plastic wrap) וכדו', שאז המזוזה נשמרת בגלילתה כראוי ונכנסת ויוצאת בקל בנרתיק. כי לפעמים נתרפה גלילתה בתוך הנרתיק ואי אפשר להוציאה אח"כ כדי לבודקה, אלא בקלקול הנרתיק לגמרי. יז. שולחן ערוך (רפ"ט, א). יח. תוספות (בבא מציעא קב, א ד"ה בגובתא). יט. בספר מעשה רב (סי' צח) כתב בשם הגר"א ז"ל שלא לכרוך את המזוזה בקלף שלא יהא הפסק דבר בין המזוזה למזוזת הפתח, והביאו הפת"ש (רפ"ט, ב), והמקדש מעט (רפ"ט, א) כתב שטוב ליזהר הואיל ויצא מפי הגאון. ורבים מפקפקים בכך [ראה בשו"ת מהר"ם שיק (י"ד, רפח), תהלה לדוד (י"ד, קח), שו"ת דברי מלכיאל (ה, סה), שו"ת יביע אומר (ח, י"ד כט) ופרשה סדורה